

6. Dices, Materia & forma debent esse simul in eis quae ex ipsis componuntur: Sed in sacramentis nova legis res & verba non necessariò debent esse simul: Ergo sacramenta novæ legis non componuntur ex rebus & verbis, tanquam ex materia & forma. Minor probatur, nam in sacramento Baptismi v.g. res, scilicet ablutione, potest præcedere verba, & è contra verba possunt præcedere ablutione.

Respondeo quod licet in compositis substantiis, materia & forma debeant esse simul, simultanea physica, in successivis tamen, & artificialibus, qualia sunt sacramenta, sufficit quod sint simul, simultate morali.

7. Secunda pars, quæ asserit res & verba in sacramentis novæ legis esse partes intrinsecæ & essentialiæ, hac ratione suadetur: Cùm sacramenta sint essentialiter signa practica gratiæ, ea quæ in sacramentis ex se simul & necessariò concurredunt ad significandam & efficiendam gratiam, sunt partes illorum intrinsecæ & essentialiæ: Atqui tam res quam verba in sacramentis novæ legis simul & necessariò concurredunt ad significandam & causandam gratiam: Ergo sunt partes intrinsecæ & essentialiæ sacramentorum novæ legis. Major constat, Minor etiam videtur manifesta, nam sine rebus verba non significant practicæ gratiam, nec res sine verbis; ex his verò ambobus fit unum quod significat & infallibiliter gratiam causat.

8. Observandum tamen est, quod cum sacramentum Eucharistia non consistat in usu, sed in aliquo re permanenti, nimirum in speciebus consecratis, ut continentibus corpus & sanguinem Christi, materia & forma non sunt intrinsecæ illius partes, nisi ut est in suo fieri, id est in actuali materia consecratione, non verò prout est in facto esse; nam cum gratia infunditur, & sacramentum sacra communione percipitur, verba dudum transferunt, modum partium intrinsecarum, constituere sacramentum permanentem, ut magis declarabitur, cùm de essentiâ sacramenti Eucharistiae differemus.

9. Dico quartò, omnes materias & formas sacramentorum esse à Deo vel à Christo institutas, non tamen singulas quoad speciem, sed alias quoad genus tantum, determinandas quoad speciem ab Apostolis vel Ecclesia.

10. Prima pars hujus assertionis est certa, nam ab eo materiæ & formæ sacramentorum sunt determinatae, à quo sunt sacramenta instituta; ille enim dicitur sacramenta instituire, qui materiam & formam ipsorum instituit, quibus essentialiter constant: Atqui non aliud sacramentorum authorem agnoscamus, quam vel Deum, respectu veterum; vel Christum, respectu novorum: Ergo omnes materiæ & formæ sacramentorum, furent vel à Deo, vel à Christo instituta. Quod magis patebit, cùm materia & formam cuiuslibet Sacramenti exponemus.

11. Secunda verò pars constat primò in Sacramento legis naturæ pro parvulis instituto, ad delendum peccatum originale, cuius nulla fuit certa materia, in specie à Deo determinata, sed tantum in genere, sub ratione signi sensibili divini cultus & religionis protestativi, ut infra patebit. Constat etiam in aliquibus novæ legis sacramentis, præcipue in Sacramento Ordinis. Nam Ecclesia Græca pro materia in ordinibus sacræ, solam adhibet manuum impositionem; pro forma verò hæc verba: *Divina gratia que infirma sanet, promovet hunc Subdiaconum in Diaconum, hunc Diaconum in Presbiterum.* Latina verò in subdiaconatu pro materia adhibet traditionem calicis vacui, cum patena va-

SECUNDUS.

cua, & libri Epistolarum: pro forma vero hæc verba: *Accipe librum Epistolarum, & potestatem eius legendi in Ecclesia Dei &c.* In Diaconatu vero pro materia adhibetur traditio libri Evangeliorum: pro forma hæc verba: *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei &c.* In Presbyteratu pro materia adhibet patenæ cum hostia, & calicis cum vino traditionem, & pro forma hæc verba: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo &c.* Cùm ergo Ecclesia non possit errare in materiis & formis substantialibus sacramentorum, modusque conferringi Ordines quo Ecclesia Græca uitetur, validus est, nullam materiam vel formam in specie fuisse à Christo pro hoc Sacramento determinatam, sed tantum in genere, sub aliquo signo sensibili, expressivo hujus potestatis quæ per Ordinem traditur. De quo fuisse, cùm de Sacramento Ordinis.

CAPUT III.

De existentia seu necessitate sacramentorum.

1. Cum homo in quadruplici statu considerari possit, nimirum in statu innocentia, in statu legis naturæ, in statu legis scriptæ, sive Moysæ, & post Christi adventum, seu in lege nova & evangelica: existentia seu necessitas sacramentorum, quoad omnes illos status, investiganda est; nam quad statum gloriae, evidens est, illum non esse capacem sacramentorum, quia ubi est veritas clara, omnium signorum umbra fugit.

2. Dico ergo primò, nullum de facto institutum fuit sacramentum in statu innocentia.

Hæc conclusio certa videtur, tum quia nullum in Scriptura, vel Patribus, institutionis sacramentorum pro statu innocentia extat vestigium. Tum etiam, quia in illo brevissimo tempore quo status innocentia in primis parentibus duravit, vix potuit esse locus usui sacramentorum. Sacraenta enim præcipue requiruntur ad perficiendum in gratia & scientia homines: Primi verò parentes perfecti creati sunt in utero: Ergo in illo statu felicissimo in quo creati sunt, nullis egebant sacramentis. Unde nec matrimonium Adæ cum Eva, nec lignum vita, fure verè & propriæ sacramenta: licet enim typum & figuram rei sacræ gesserint, unionis scilicet Christi cum Ecclesia, & sacramenti Eucharistiae, tamen pro tunc non erant à Deo instituta ut signa practica gratiæ & sanctificationis hominum. Unde cùm Apostolus vocat matrimonium Adæ cum Eva, *magnum Sacramentum*, & cùm Augustinus loquens de ligno viræ, ait quod Adamo erat in lignis ceteris alimento, in isto Sacramentum, nomen Sacramenti in lata quadam acceptance usurpant, prout significat idem quod mysterium.

3. Quares, an si Adamus non peccasset, & ipse ac posteri ejus in statu innocentia perseverasset, fuisse à Deo instituta Sacraenta, ex vi præsentis decreti?

Respondeo negativè: tum quia idem fuisse statutus innocentia in Adamo perseverante, & in posteris ejus non peccantibus, ad de facto fuit, antequam Adamus peccaret: Ergo si nullum de facto institutum fuit sacramentum in statu innocentia, ob hujus statutus perfectione, nec ullum fuisse institutum, si status ille durasset. Tum etiam quia, sicut Adamo non peccante, Verbum minimè incarnatum fuisse, ut Patres post Scripturas testantur; quia licet

DE SACRAMENTIS IN GENERE. 65

licet multæ à nobis proferri possint hujus adventus, etiam non existente peccato, convenientia; artamen quia præcipuis & unus incarnationis filius, sacra in traditione expressus, una est à peccato redemptio, id est Verbum, Adamo non peccante, incarnandum non fore asserimus. Ita in proposito, quia Sacraenta, ex vi decreti quod Deus de facto habuit, sunt quedam medicinæ spirituales, in remedio peccati à Christo Redemptore nostro ac medico instituta, ex vi illius non fuisse pro statu integratis & sanitatis, ulla tenus instituta, ut potè pro tali statu omnino inutilia & superflua, quia non est opus valentibus medico, sed iis qui male habent. Unde Augustinus serm. 9. de verbis Apostoli: *Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla erit medicina causa.*

4. Dices primò: Quamvis in statu innocentia non fuisse peccatum originale, tamen in eo poterant esse aliquæ peccata actualia; nam primo parente non peccante, aliqui ex ejus descendentiibus potuerint peccare: Ergo pro his qui peccassent institutum fuisse aliquod Sacramentum, quo gratiam amissam recuperassent.

Sed contra: Sacraenta, ex sua institutione, non sunt ordinata in remedio cujuscumque peccati, sed tantum peccati originalis, vel actualis, ab originali provenientis: Cùm enim ad hoc tantum sint instituta, ut merita Christi ad nos deferrant, nobisque applicent, non sunt instituta nisi in remedio illius peccati, ad quod tollendum valent merita Christi, seu propter quod delendum Christus incarnatus & mortuus est: Christus autem non est incarnatus & mortuus, nisi in remedio peccati originalis, & actualis ab eo provenientis, ut præcedenti tractat cap. 3. ostensum est: Ergo cùm in statu innocentia, Adamo non peccante, non fuisse peccatum originale, nec per consequens actuale ab originali proveniens; nullum, ex vi præsentis decreti, Sacramentum tunc existeret, tametsi aliqui ex Adæ posteris peccassent. Unde illi qui peccassent, non recuperassent gratiam, mediantebus sacramentis, sed per actus charitatis & contritionis, quos, ob perfectiorem Dei cognitionem, facilius in eo statu elicere potuerint, quā nos.

5. Dices secundò, Sacramentum Eucharistiae non est institutum in remedio peccati originalis, vel actualis, sed ad causandum augmentum gratiæ: Ergo saltem tale Sacramentum fuisse in statu innocentia, si ille in Adamo & posteris ejus perseverasset.

Sed contra primò: Eucharistia supponit Christum venturum in carne passibili, quia ipsum ut talem continet, saltem ex modo quo fuit instituta, ex vi præsentis decreti: Ergo cùm adventus Christi in carne passibili dependeat à peccato, ut omnes fatentur, ipsa etiam Eucharistia non potest non præsupponere peccatum, saltem ex modo quo fuit instituta, & ex vi præsentis decreti.

Contra secundò: Eucharistia in ratione sacrificij incruenti, instituta est ad representandum cruentum sacrificium Crucis: Ergo instituta est propter Christum in Cruce mortuum, & ex supplicatione peccati. Item in ratione sacramenti instituta est per modum cibi spiritualis: Sicut ergo alimentum corporale maximè necessarium est ad conservandam & reparandam substantiam quæ deperditur ex calore naturali; ita præcipue institutus est cibus ille spiritualis, ad conservandam & reparandam gratiam quæ deperditur ex ardore concupiscentiæ, ex peccato originali reliete. Unde Eucharistia non solum instituta est per modum cibi, sed etiam per modum medicinæ præservativæ, ad

III. Pars.

succurrentum nostra fragilitati, & à frequenti lapsum nos præsetvandum. Nec obest, quod illa sit Sacramentum vivorum, & ad augendam gratiam instituta fuerit. Non enim est instituta ad augendam gratiam seu justitiam originalem, sed gratiam regenerativam, vel sanativam, quæ nobis primò per Sacramentum baptismi vel penitentia conferitur.

6. Dico secundò, in lege naturæ fuisse aliquod remedium pro parvulorum justificatione à Deo institutum, illudque fuisse verum Sacramentum.

Prima pars est certa, Deus enim habet voluntatem salvandi omnes homines, quæ non solum adulstos, sed etiam parvulos comprehendit, ut docet Augustinus lib. 4. contra Julian. cap. 8. & constat ex eo quod alias Christus omnium parvulorum Redemptor non esset, cùm illius redemptio non excedat objectivæ voluntatem generalem quam Deus habet de salute hominum, ut potè ex illa imperata: At per illam voluntatem præparantur omnibus media ad salutem sufficientia, juxta singularium capacitatem, alioquin vera & sincera non esset. Unde D. Thomas in 1. dist. 46. qu. 1. artic. 1. ait quod *hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promoventia in finem, omnibus communiter preposita, tam naturalia, quam gratuita.* Ergo debuit Deus in quacumque lege & statu naturæ, sufficientem remedium pro parvulorum salute & justificatione, seu emundatione à peccato originali, præparare. Unde Author de Cardinalibus Christi operibus apud Cyprianum: *Sanè originale peccatum quod à primis parentibus in totam generis hujus successionem defluxit, omni tempore aliquibus remedii oportuit expiari.* Et Augustinus lib. 5. contra Julian. cap. 9. *Non est credendum ante datam circumcisō, famulos Dei (quandoquidem eis inerat mediatoris fides, fides in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulus suis: quamvis quid illud esset, aliqua necessaria causa Scriptura latere voluit.*

7. Secunda verò pars quæ asserit remedium illud pro parvulorum justificatione, in lege naturæ à Deo institutum, fuisse verum Sacramentum, sic ostenditur: Remedium illud fuit externum & sensibile, & non purè internum & spirituale: Ergo

fuit verum Sacramentum. Consequentia patet, ad veram enim rationem Sacramenti sufficit, ut sit signum sensibile & practicum gratiæ sanctificantis. Antecedens verò, in quo est difficultas, probatur multiplicitate. Primò, quia oportebat remedium illud legis naturæ parvulis applicari, ut ipsi consequerentur salutem: non est autem conveniens applicatio inter homines, & modo humano, si fiat per actum purè internum, & non externa aliqua operatione. Secundò, parvuli dum justificabantur in lege naturæ, adunabantur Ecclesia fideliū: Sed in nullum religionis nomen adunantur homines, sine sacramentorum visibiliū consortio, ut ait Augustinus: Ergo remedium illud quo parvuli in lege naturæ justificabantur, erat externum, & sensibile, & non purè internum, & spirituale. Tertiò, Ecclesia semper fuit visibilis: Ergo & id quo parvuli in lege naturæ sibi membra Ecclesia. Quartò, remedium legis naturæ pro justificatione parvulorum, successit in lege scripta circumcisio, & in lege nova baptismus: Ergo sicut ista remedia sunt externa & sensibilia, ita & illud sensibile fuit. Denique, congruum est, ut quemadmodum Christus homines redemit non sola operatione divina aut interiori, sed sensibili & exteriori effusione sanguinis & morte Crucis; ita & homines costantes corpore & spiritu, non sanctificant sine signo aliquo sensibili, quo fidem profiteantur exterius in Christum Salvatorem,

Unde remedium illud quo parvuli in statu legis natura justificabantur, erat actus aliquis externus, protestativus fidei Messiae venturi: Sicut enim Deus decretit nullum adultum absque propria fide in Christum salvare, juxta illud Act. 4. *Nec enim aliud nomen sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri:* ita nec ullum puerum justificare, absque parentum vel alterius fide in Christum.

8. Porro tale signum protestativum fidei de Messia venturo, non fuit à Deo determinatum in specie, sed tantum in genere, reliquando illud in specie & individuo determinandum ab ipso applicante: Tum quia hoc congruum fuit illi statui, in quo Deus absque ulla lege positiva, per solum interiorem instinctum gratiae, & privatæ revelationis, homines ad salutem dirigebat. Tum etiam, quia ad veram rationem Sacramenti sufficit, ut sit practicium signum gratiae, à Deo quoad genericam tantum rationem institutum, ut pater de materia calicis, quae non est hoc vel illud vinum in specie determinatum, sed vinum de vite in genere; & de materia matrimonij, quae non est contractus, his vel illis circunstantiis vestitus, sed legitimus, quibuscumque conditionibus firmatus. Ordo etiam, ut supra dicebamus, non fuit à Christo in certa & determinata materia, vel forma institutus, sed tantum in genere, sub ratione signi expressivi protestatis, quae per Ordinem traditur.

9. Dico tertio, in lege natura fuisse pro adultis aliquod Sacramentum ad delenda peccata actualia. Hæc assertio colligitur ex dictis in praecedenti: debuit enim divina providentia non minus aliquod remedium ad tollenda peccata actualia, quam ad tollendum peccatum originale, præparare, cum habeat voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, sive parvulos sive adultos, & per talem voluntatem salutis media seu remedia hominibus præparentur: Sed remedium ad delenda peccata actualia in lege natura institutum, non minus debuit esse sensibile, quam remedium ad tollendum peccatum originale, in eadem lege institutum, cum rationes quæ hoc probant de uno, id etiam suadent de alio: Ergo in lege natura fuit aliquod remedium sensibile ad tollenda peccata actualia, subindeque aliquod sacramentum, in remedium peccatorum actualium pro adultis institutum. Unde D. Thomas in 4. dist. 1. qu. 1. art. 2. quaest. 3. ad 2. *Ante legem scriptam erant quadam Sacra menta necessitatis, sicut illud fidei Sacramentum quod ordinabatur ad deletionem originalis peccati, & similiiter paenitentia, que ordinabatur ad deletionem actualis.*

10. Adverte tamen, Sacramentum ad delenda peccata actualia in lege natura institutum, non fuisse ejusdem rationis ac illud quod in lege gratiae à Christo institutum est; non enim fiebat eodem modo, nimis per vocalem peccatorum confessionem apud Sacerdotes, quia ceremonia in lege natura, & in lege Mosaica, in remissionem peccatorum actualium ordinata, erant diversæ rationis à nostris.

11. Dico quartò, multa fuisse Sacra menta in lege Mosaica. Patet ex Florentino in decreto unionis, & Tridentino less. 7. can. 2. ubi de Sacramentis veteris legis tanquam de pluribus loquuntur, eaque in plurali *Sacra menta* appellant. Ea ad quatuor reducit S. Thomas 1. 2. qu. 102. art. 5. ad Circumcisionem, cui succedit Baptismus; Agnum Paschalem, qui fuit figura Eucharistiae; Purifications, quibus respondet paenitentia; consecrationem Pontificis & Sacerdotum, quibus respondet Ordo.

SECUNDUS.

Confirmatio autem & Extremæ Unctioni nullum respondit in veteri lege; ed quodd primum est Sacramentum plenitudinis gratiae, quæ est propria legis Evangelicæ, secundum verò est immediata præparatio ad gloriam, cuius aditus in veteri lege erat clausus. Matrimonium verò in lege veteri non fuit sacramentum, quia nondum facta erat conjunctio humanitatis cum Verbo, cuius est symbolum, sed fuit tantum in officium naturæ: unde tunc datur libellus repudij.

12. Dico ultimè, in nova lege septem esse Sacra menta à Christo instituta. Definitur hæc veritas in Conciliis Florentino & Tridentino, & illustratur hoc discurso D. Thomas h̄c qu. 65. art. 1. Sacra menta sunt signa quibus significatur perfectio vita spiritualis: Est autem conformitas quædam vita spiritualis cum corporali: Unde sicut homo perficit corporaliter in ordine ad se, & in ordine ad communitem; ita & in vita spirituali. Porro in ordine ad se perficit quadrupliciter, primò per generationem, secundò per augmentationem, tertio per nutritionem, quartò per remotionem impedimentorum vita, puta ægritudinis, vel languoris ex morbo relieti. In ordine autem ad communitem perficit duplexiter, primò accipiendo potestatem regendi multititudinem, & exercendi actus publicos, secundò per propagationem. Similiter ergo in vita spirituali perficit septem Sacra mentis: primò regeneratur per Baptismum, secundò roboratur per Confirmationem, tertio nutritur per Eucharistiam, quartò sanatur à peccatis per Pœnitentiam, quintò liberatur à reliquis peccatorum per Extremam Unctionem, sextò accipit potestatem exercendi actus publicos & hierarchicos per Ordinem, denique per matrimonium disponit ad propagationem, secundum legem Dei & Christi.

CAPUT IV.

De gratia Sacramentali.

Duo sunt effectus Sacramentorum, unus primarius & principalis, qui est gratia; alter secundarius & minus principalis, nempe character, qui per Baptismum, Confirmationem, & Ordinem producitur: de primo agemus in hoc capite, de altero in sequenti.

§. I.

Duo premituntur qua apud omnes Catholicos sunt certa.

1. In primis dogma fidei est, novæ legis Sacra menta, nedium fidem quæ gratia producatur excita re, sed etiam illam causare. Definitur enim hæc veritas in Florentino in decreto unionis, ubi dicitur, per hoc veteris legis Sacra menta à nostris differre, quod illa non causabat gratiam, sed eā solum per passionem Christi dandam figurabat; nostra vero continent gratiam, & illam dignè suscipientibus con ferunt. Idem tradit Tridentinum less. 6. can. 6. & 8. Plura sunt etiam Patrum testimonia in ejusdem veritatis confirmationem, quæ infra cùm de modo quo Sacra menta novæ legis causant gratiam, commodiū expenderunt. Fundamentum est di vina institutio revelatione manifestata. Congruentia est, ut certijs, efficacius, & facilius adhibetur saluti nostræ remedium, soluto per passionem

DE SACRAMENTIS IN GENERE. 67

passionem Christi Redemptionis nostre pretio. Addo quod, si Sacra menta novæ legis haberent tam tum excitare fidem, non verò conferre gratiam quæ justificantur, frustra Baptismus conferretur parvulis, qui actus fidei incapaces sunt; sed adstantibus potius deberet conferri, quia isti fidei excitatione fructum perciperent hujus Sacra menti.

2. Est etiam de fide certum, Sacra menta novæ legis esse causas gratiae ex opere operato, Hoc enim definitur in Tridentino citato, his verbis: *si quis dixerit per ipsa nova legis Sacra menta ex opere operato non conferri gratiam, anathema sit.* Ratio etiam suffragatur: Causate gratiam ex opere operato, est causare illam ex vi operis jam facti & peracti à Christo, non vero ex merito illa conscientis, vel dantis, vel recipientis: At Sacra menta novæ legis causant gratiam non ex merito administrantis, vel incipientis, sed ex merito passionis Christi jam peracta, & ex virtute & efficacia à Christo ipsis communicata: Ergo illam causant ex opere operato. Addo quod, conferunt gratiam, vel nulla dispositione requisita in subiecto, ut in parvulis, vel si aliquam requirunt, ut in adultis, gratiam non conferunt juxta proportionem dispositionis, sive quia talis dispositio ad gratiam non sufficit, ut attrito ad gratiam culpa remissivam; sive quia non sufficit ad tantam, quanta virtute Sacra menta confertur, plus enim gratia conferetur justo attrito per Sacra mentum pœnitentiae, quam conferetur sine illo. Nec est quod hæretici hunc modum loquendi quo utuntur Scholastici ad explicandam Sacra mentorum energiam, tanquam barbarum & insitutum irideant ac fulgent. Nam ut ait Augustinus in Psal. 138. *Melius est ut nos reprehendant Grammatici, quam ut non intelligant populi.* Præterquam quod Innocentius III. de sacro altaris mysterio lib. 3. cap. 5. hunc loquendi modum usurpavit, ante omnes Scholasticos, aut enim: *Quamvis igitur opus operans aliquando sit immundum, semper tamen opus operatum est mundum.*

3. Hæc sunt certa & indubitate apud omnes Catholicos, sed est gravis difficultas, & celebris controversia, circa modum quo Sacra menta novæ legis producunt gratiam, an instrumentaliter physice, vel moraliter tantum, quam §. sequenti refolvemus.

§. II.

Causalitas Physica Sacra mentorum novæ legis faciuntur.

4. Illa potest in primis ostendi ex SS. Patribus, qui ut Sacra mentorum novæ legis efficientiam & causalitatem explicit, variis utuntur similitudinibus, quæ causalitatem plusquam moralē defingant: nam S. Leo ait Baptisma se habere ad instar uteri Virginalis ex quo natus est Christus: Chrysostomus ad instar matris seu vulvae in qua homo concipitur: Gregorius Nyssenus ad instar feminis ex quo generatur: Cyrillus Alexandrinus ad instar aquæ ferventis, quæ ab igne calefacta non minus urit quam ipse ignis: Demum S. Thomas h̄c qu. 62. art. 1. docet quod sicut securis facit lectum, ita Sacra mentum gratiam efficit: si autem SS. Patribus non agnoscerent in Sacra mentis causalitatem physicam & realem, sed duntaxat moralē & metaphoricam, tam magnificis exemplis uti non deberent, sed aliis diversâ rationis, puta chirographi, sigilli, & cruxem pecunia plena, quibus utuntur Adversarij. Verba SS. Patrum bre

vitatis causa h̄c non referimus, quia videri poterunt in Cypreo nostro, ubi illa fuit expendimus.

5. Confirmatur: SS. Patries docent Sacra menta operari per virtutem sibi intrinsecam, à Spiritu Sancto derivatam, quam S. Augustinus Serm. de Epiphani dicit esse subtiliorem rorū, qui occultas vite causas pertransit, & penetrat universa latibula conscientiae, & Tertullianus lib. de baptismo assert eam in Sacra mentis combilibi: *supervenit (inquit) spiritus de celsis, & aqua (Baptismi) superest, sanctificans eas de semetipso, & ita sanctificata vim sanctificandi combibunt.* D. Thomas h̄c art. 3. docet eam esse fluentem & incompletam: At haec solum de virtute physica verificari possunt, non vero de morali, cum enim ista sit merum ens rationis, vel denominatio extrinseca, quis dicat eam esse rorū subtiliorem, in aqua baptismali combilibi seu imbibī, habere esse fluens & incompletum? Ergo SS. Patries virtutem physicam gratiam productivam in Sacra mentis novæ legis agnoscunt.

6. Confirmatur amplius ex Augustino tract. 80. in Joannem, sic exclamante: *Quæ est tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluit!* Si autem Sacra menta novæ legis moraliter tantum concurrent ad gratia productionem, & hominum sanctificationem, essentque solum veluti signa & chirographa Deum moraliter moventia & excitantia ad gratia productionem, absyda prorsus & impensa ac puerilis esset talis exclamatio & admiratio; hoc enim commune & usitatum est apud homines, ut in virtute chirographi, vel sigilli regis in cera impressi, & aliorum signorum sensibilium, conferantur officia, dignitates, pecunia, & alia res magni momenti: Ergo juxta mentem & doctrinam Augustini, Sacra menta novæ legis instrumentaliter physice concurrunt ad causandam gratiam. Unde Catechismus Romanus, iussu Pij V. editus, parte 2. Symboli cap. 1. hanc magni Augustini admirationem ponderans, hæc scribit: *Quo pacto tamarares & tam admirabilis per Sacra mentum efficaciat, ut quenadmodum S. Augustini sententia celebratum est, aqua corpus tangat & cor abluit, id quidem humana ratione & intelligentia comprehendere non potest, constitutum enim esse debet, nullam rem sensibilem suæ naturæ ea vi prædictam esse, ut penetrare ad animam queat; at fidei lumine cognoscimus, omnipotens Dei virtutem Sacra mentis inesse quæ id efficiunt quod sua vi res ipsæ naturales præstare non possunt.* Quibus verbis in primis clarissime exprimitur efficientia realis & physica Sacra mentorum. Secundò declaratur, hanc sententiam non esse recipiendam, ex eo quod non ita facile percipiunt, sicut ea quæ causalitatem duntaxat moralē eis attribuit. Tertiò ad illam suadendam, locum Augustini jam laudatum adducit. Denique rationem reddens cur hæc efficientia Sacra mentorum lumine naturali non ita facile possit intelligi, dicit hoc ideo esse, quia nulla res sensibilis, suæ naturæ, cù vi prædicta est, ut penetrare ad animam queat, ratio, ut evidens est, solum valer de instrumento physico, cum instrumenta moralia nullo modo debeant contingere subjectum in quo effectus causæ principalis producitur.

7. Potest insuper eadem veritas multiplici ratione suadere. Prima sic potest proponi: Sacra menta novæ legis vere & propriè efficient gratiam Sacra mentalem, ut instrumenta divina virtutis, eamque nobilio & perfectiori modo causant, quam Sacra menta vetera: At neutrum erit verum, si can causent tantum moraliter: Ergo in Sacra mentis